

מי שמת פרק תשיעי בבא בתרא

קנט.

עין משפט נר מצוה

קנט א מ"י פ"ב מהל
מפני ה' ז' סמנ
עשין פ"ט ט"ש ח"מ ס"י
ר"ש טפ"ג:
קנט ב מ"י ט"ש ט"ש ע"ט
טפ"ד:
קנט ג ד מ"י פ"ד מהל
עדות הלכה ס סמנ
לפניו ר"ד רטו ט"ש ח"מ
ס"י מ"ט ט"ג ל' ונכ"ד אלפס
סנהדרין פ"ג דף קמ"ג:
קנט ה ו מ"י ט"ש ט"ש ע"ט
טפ"ה:
קנט ו מ"י ט"ש פ"ד מהל
טו סמנ ט"ש ט"ש ע"ט
ח"מ ס"י ל' טפ"ה י'

רבינו גרשום

בן שמכר בנכסי אביו בחיי אביו ומת הבן אביו ואחר כך מת אביו והחזיק הלקוח כמו שמכר לו הבן. בנו של בן מוציא מיד הלקוחות וזו היא שקשה (בדיני ממונות) שדבר תימה הוא: אביו מוכן ואחרו אבא מצי מפיק. מאי קושיא להכי מוציא מיד הלקוחות דמי לימירי בשמכר בנכסי אביו לידו ואחר יורשין מבח אבי אביו להכי מוציא מיד הלקוחות דאביו לא מוכן: ומאני מצי לימירי הכי דמכח אביו דאבא אתיא. דהכי כתיב קרא תחת אבותיך יהיו בניך אלאם דבמקום אבי אביו מצי מפיק דכי הכי דאבי אביו מוציא מיד הלקוחות הכי נמי מוציא הבן: אלא אי קמי' בדיני ממונות דאבא קא אתי האי בן הבן בחלק בכורה מאי גופייהא דאבי אביו לא היה בדין ליתר' האי חלק בכורות: והיינו קשה בדיני ממונות אמאי מוציא מיד הלקוחות. ומאי קושיא כלומר אמאי זו קשה הא מצי לימירי מבח אביו דאב' קא אתינן בכורות נכסי דאיהו חיה יורש שני ובמקום אב קא אתנא ליהודי בכורות ולתמוע מה שמכר בחלק בכורות ולא מצי מוכן דראוי הוה ולא מוחזק ומשום הכי מוציא מיד הלקוחות: אלא קשה בדיני ממונות. וליד גופיה לא מהימן להודיע על כתב די עצמו ואחריו מהימני על כתב ידו להודיע. ומאי קושיא דלמא אחריו נמי לא מהימני להודיע על כתב ידו. ומאי הא דקאמרו אבל אחרים מעידים כגון שהחזק כתב ידו של שטר זה בבית דין שהודיעו אחרים לפניו בידו שיהיה כתב ידו וזו היא קשה. מאי קושיא משום הכי הוה אינו מעיד מפני שגדירות מלך הקב"ה הוא שפוסל קרוביו להודיע עדות ולא משום דלא הוה נאמן לדא' נאמן הוא דלא דמי לנולד דפסול לבלי עצמו. הלכך הואיל ונאמן הוא לכולי עולם אע"פ דהוה אינו נאמן מחמת קרבתו פסול משום דהוה חזק אלא מעתה משנה

וליימרו ליה אבוק ובין ואת אמאי מפקת. * ומיהו למה לא יוכל להוציא מיד הלקוחות אפילו למי' אדם מקנה דבר שלא כל לעולם היינו כגון שלא מת הבן בחיי האב אלא שנמתו לו דמים קודם שמת האב אבל כשנפלו לו כשהוא גוסס אמרו לעיל (דף קנ"ו):
דאפילו לר"מ דלמרא אדם מקנה דבר שלא כל לעולם לא מהני מידי לקנות בנכסים * כשהוא גוסס * ופי' הר"ר יתחקר בר' מאיר דודאי המכר אינו מכר אלא לענין חזרת מעות איירי הכא שצנו מוציא השעבוד שהיה להם ללקוחות מן הדין מהם כי אין להם אפי' שעבוד בקרקע כשביל מעותיהם * ולפי זה לרי"ד לומר דס"ל אדם משעבד דבר שלא כל לעולם דאי לא משעבד מאי מקשי ולימרו ליה אבוק ובין ואת מאי מפקת והלא אין אדם משעבד דבר שלא כל לעולם ואע"ג דלמנן לעיל דאיקני קנה והוריש לא משמעבד היינו משום דשמואל לטעמיה דלית ליה מלוה על פה אינו גובה מן היורשין אבל לדין דלית לן גובה מן היורשין הו"א כמו * (מנורה) ומשמעבד אפי' שאל כל לעולם ואם תמכר אכתי מאי פריך ולימרו ליה אבוק ובין ואת אמאי מפקת דלמא היינו טעמא משום * לאין ענל חוב נוטל צראוי כמו כמותא אשה דמתן בצבורות פרק י"ט צבור (דף ק"ג). דלינה נוטל צראוי ושמה י' לומר דוקא כמותא אשה * אבל צע"ח נוטל צראוי מיהו קשה דא"כ כי קא חשיב כמותא ריש פרק אע"פ * (דף ק"ד) וז"ל (ושם) דלמנא כמותא כמותא דמי לענין כמה דברים אמאי לא חשיב נמי לענין ראי' דלינה כמותא ולימרו צע"ח אבל אי ליתא צע"ח חוב אמי שפיר * אבל אין להביא ראי' מדלמרא בסקמון * מאי לאו יורשי האב צנים מורישין אחין פירושו בני הבן וקאמרו אין צע"ח נוטל לאו היינו משום דלינו נוטל צראוי אלא טעמא משום דלמרא אמינא * (דף ק"ד) וז"ל אלא אין להביא ראי' מדלמרא ר"ג ימומס וגבו כמותא צניהן צע"ח חזר וגובה אותה מהם אלמא נוטל צראוי שהי' אין זה ראי' אלא משעבד ליה מנר' נתן * * מיהו קשה דה"ל בן שלוח ולא בן שמכר ולא לימא צנו מוציא מיד הלקוחות ועוד קשה למה יש לו להיות ללקוחות שעבד עמו ומה שאלו זו היא שקשה צע"ח ממונות ולא ידעו על איזה דבר שלחו כו' * בגון שהחזק כתב ידן בב"ד. פירש רבינו שמואל שכתוב בו הנפק ואין נראה לרי"י דליקן דיינים גופייהו מי לא מני' למיטעי בזהו גברא אי גולן הוא אי לא שהרי אין חומטין אלא על חמיתת העדים ואפי' מה שבשטר אין צריכין דיינים לקרות אלא ה"פ הוחזק כתב ידו צ"ד שראו צ"ד כתב ידו קודם שנעשה גולן * דליכא דלימירי שאלתא כן חתם כמו הוחזק שטר כמותא צע"ח דקדושין * (דף ק"ד) * וכגון הואיל דליתחזק צ"ד לא אחרירי כ"פ צ"ד צבור * (סנהדרין דף ק"ג) * וז"ל (ויקון) דלימירי שראו צ"ד את השטר כ"פ וזכר פרישית בספ"ק דצ"מ * (דף ק"ד) * וז"ל * ש"א ואחריו אהדי או לקרובי מי לא מהימני בביורם אצל קרוביהן והא ק"ל צדיקים אכל חללי דעלמא אלא גזירת מלך היא דמשה ואהרן לא מסהדי לקרובי הכי נמי גזירת מלך היא דכיון דנעשה חתנו דאין מעיד לו ולא משום דלא מהימני רובין דקדושין * אלא אחרים מעידים לו ואכתי אין זו קושיא: * על מאי דאמרין מעיקרא תחת אבותיך יהיו בניך החם בכורה הוא דכתיבי תשימרו לשרים בכל האי. ומקשינן מי מצית אמרת בכורה כתיב

וליימרו ליה. לקוחות אבוק וצ"ג) ואת מפקת שאתה יורש ממנו והלא אין אדם יורש מה שמכר אביו: דלמא. דלמרא להו חנוך בן ראובן מבח יעקב דהוא אביו דלמא קא אמינא דבני צנים הרי הן צנים וכי היכי דלראובן אבי היה יכול לירש את יעקב אביו אילו ירשה] מי אחרי מות אביו כך אני יורש את יעקב מגזירת הכתוב ולא משה לראובן אבי יורש ואין צנכסי הללו שום זכות לראובן ומיכרמו לאו כלום היא: שדע. דחנוך בן ראובן יורש את יעקב וקנו שלא מבח לראובן דכתיב תחת אבותיך יהיו בניך לראובן קאמר תחת אבותיך דהיינו יעקב יהיו בניך דהיינו חנוך מדלמא כתיב תחתיך יהיו בניך: אלא אי קשיא ה' קשיא. אי איכא למימר דשלחו מתם זו היא שקשה דדיני ממונות לאו כי האי גוונא שלחו כלעיל דהא לאו קשה הוא אלא הכי שלחו מתם צבור שמכר חלק בצורתו בחיי אביו ומת הצבור כגון ראובן שמכר חלק בצורתו ראובן והאחר כך מת יעקב צא חנוך ומוציא מיד הלקוחות חלק בכורת ראובן אביו ונוטלה לעצמו כאלו לא מכרה לראובן שחנוך יורש חלק בצורת אביו צנכסי וקנו אביו ואע"פ שמת הצבור בחיי אביו כדמתן לעיל (דף קנ"ו): צנות ללפחד נטלו שלשה חלקים חלק שהיה ראי' לצניהן שהיה מיוצאי מנרס * (דף קנ"ו) ושהיה צבור ונטל עני חלקים: * (דף קנ"ו) צנורה מוציא מיד אביו והלא חלק צבור: ומאי קושיא. דיני ממונות: דלמא מלי אמר. חנוך מבח יעקב אבי אבא קאמינא דכתיב תחת אבותיך יהיו בניך ויעקב אבי יורש כאלו אני ראובן דנמקום ראובן אבי עומד כאלו צבור מגזירת הכתוב וכדמתן צנות ללפחד כו': אלא אי קשיא דיני ממונות ה' קשיא. והכי שלחו * (דף קנ"ו) ליה מתם: * היה יורש לו בעדות. ראובן לשמעון עד שלא נעשה לראובן גולן והיה שמו חתום בשטר הוצאתו של שמעון: ואחר כך נעשה גולן. ונפסל לעדות דכתיב (שמות כ"ג) אל תשת ידך עם רשע לומר עד חתם וז"ל אע"פ שנאמנו אדם יורש את כתב ידו כתיב אינו מעיד על כתב ידו * (דף קנ"ו) ונעשה אינו מעיד על כתב ידו שהרי כל דבריו אנו מחזיקין שקר משנעשה גולן ושמה עד אחד פסול ויפיו או * (דף קנ"ו) עלמנו כתבו וחתם זו היום שקר: אלא אחרים מעידין. דמפיקת במסקנא והשתא לפוס מאי דקס"ד הכי קשה דיני ממונות דליהו לא מהימן אחריו מהימני בתמימה והלא שמה הוא עלמו חתם זו היום שקר שהרי גולן הוא: וכשמכירין חמיתת מה אנו מרויחין צנכ ויהא שמה פסול הוא: כגון שהוחזק. בהנפק צניהן דין צנרס הימו גולן דהשתא ליכא למימר ליה אלא אלו סתמנו צנכנפס וזקין דהיינו מהימן דהו דהו האי גברא גולן והמה: אשתא היה הוא עלמו נאמן לומר זה כתב ידי והשתא ליכא למיפדך איהו לא מהימן אחריו מהימני דהא הני אחריו אכתב ידן הן מעידין ולא אכתב ידו וסטרט מקיימא וקאי ממילא: אע"פ שלא הוחזק כו'. דגזירת הכתוב היא דמתנו אינו נאמן ולא משום דמחזיקין ליה כמזייף וכותב הלכך אחריו מהימני דליכא למימר משנעשה חתנו וי"פ וכתב: לעולם דאמרן מעיקרא. בן שמכר צנכסי אביו כו'. צנרסה הוא דכתיב. לעולם דאמרן מעיקרא. בן שמכר וצני צנים יורש: כדכתיב צנכסייהו תשימרו לשרים בכל האי. וז"ל (ויקון) דלימירי שראו צ"ד את השטר כ"פ וזכר פרישית בספ"ק דצ"מ * (דף ק"ד) * וז"ל * ש"א ואחריו אהדי או לקרובי מי לא מהימני בביורם אצל קרוביהן והא ק"ל צדיקים אכל חללי דעלמא אלא גזירת מלך היא דמשה ואהרן לא מסהדי לקרובי הכי נמי גזירת מלך היא דכיון דנעשה חתנו דאין מעיד לו ולא משום דלא מהימני רובין דקדושין * אלא אחרים מעידים לו ואכתי אין זו קושיא: * על מאי דאמרין מעיקרא תחת אבותיך יהיו בניך החם בכורה הוא דכתיבי תשימרו לשרים בכל האי. ומקשינן מי מצית אמרת בכורה כתיב

(א) גי' רש"ל יטלם לקים כמנ
(ב) ומוספתא סנהדרין פ"א:
(ג) מנחין (ר"ש פ"ד) ז"ל מלת
(ד) נקמן ע"ג (א) ופסקים לא.
(ה) שדין לעיל קמח ועי' רש"ש

תורה אור השלם
1 תחת אבותיך יהיו בניך
תשימרו לשרים בכל האי. וז"ל
התלים מה יז

גילון הש"ס
תוס' ד"ה ולימירי ב"ו ורביה
למה לא יוכל להוציא. ע"י
כמותו דף לא ע"י תוס' ד"ה
דנורה:

גהות הב"ח
(א) נבי' אחרים יטולין לקים כמנ
ידו השתא איהו לא מהימן
אחריו מהימני ומאי קושיא:
(ב) רש"ש ד"ה אלא אי קשה
ועי' שהיה מיוצאי מנרס ודלתיק
עם אחיו בנכסי חבר ושהיה
כצור נוטל צ' חלקים: * (דף קנ"ו)
בדלק ובי' והלא אינו כצור:
(ג) ד"ה אלא וכו' עמ' מתם
כ"ל ותיבת ד"ה נמקח: * (דף קנ"ו)
ואפי' וכו' או הוה עמ' מתם:
(ד) תוס' ד"ה ולמנו וכו'
צנכסי ששנפלו לו כשהוא גוסס
ועי' ואת אמאי מפקת:
(ה) בא"ד לדין בעל חוב נוטל
צ"ד כלומר יהי לקוחות שאלו
מוציא מיד גולן דמיס לאו
אלא כעמ' מתם: * (דף קנ"ו)
אביו דאבא קאמי וכו'
מדלמא רב נתמן לעיל דף
קנה ימומס שגבו בקרקע
בכמות אביו: * (דף קנ"ו)
שנינו לעיל בפרק י"ט מחלק
וסבירא ליה לשלוחו מתם
דהכי כ"י יוחנן דאמר
לעיל בפי' יש נחלקי מבח
הבן בחיי האב והאב הבן
בחי האב דלא קנה לוקח
מ"מ: * (דף קנ"ו) וכו' ולא
גרסי אלא כי איתמרי וכו' עלמו
מתם אלא שמה שלחו זו היא:

מוסף תוספות
א. דאפי' לר"מ דאמר אדם
מקנה דשליב"ל הי"מ כגון
בנכסי שנופלים בשעש שיש
בו כח ליתנם לאחרים אבל
גוסס אינו יכול לדבר האין בו
כח ליתן והלכך לא מצי
לאקונינוהו מקמי דאתו
למירי דאבא אפי' בשעה שראו
לידו אין יכול להקנותו ורש"ש
מקדוק א"ל: רש"ש ד"ה א"ל:
ג. וזה אינו קשה להם. שיהיה
מקוולת כגם ה"ש. ג. [ו]ןה
הוא שחשבו שהם שחבן
מוציא מיד הלקוחות בתנאי
ואף הדמים שקבל אביו לא
יחזיר, דנהי דהמכר אינו מכר
מ"מ הדמים שהוציא יחזיר
מתוך אותם הנכסים ואפי' לא
הניח אביו אחרים דהק
שטות הוה. * ומצויא דקמח
הכא פירושו מפיק, דקמח
מוציא מידו שפירושו. רש"ש:
ד. ומקולי כתיבה שגאו כאן
דכאמרינן חתם לענין שבת.
שמה מקוולת כגם ה"ש.
ה. א"י ד"ה דהא דתיני
בבכורות אין האשה נוטלת
בראו הי"מ כשנפלה יורשה
שהיתה ראויה לבעלה לפני
אחיו שלא היה לו לבעלה
לפני היותו שלח היה לו
לבעלה בן שירשי יורשתי
כשנפלה לו מאביו ולא מבניו
לאשה וכן נמי לבעל חוב,
אבל היכא שבער לבעלה בן
יורש שהיה במקום בעלה לא
חשבתי ליה ראוי. להפסיד
בכתיבה דכיון שבאת
היורשה ליד בנו חשבתי
כאלו באה לידו בן נמי בעל
חוב. * (דף קנ"ו) וז"ל
משועבדו לראובן חשבתי

(א) נראה דל"ל ויזון דלמאן הוא אלו חוב מעיד אבל אחרים וכו'.